

Styrelsen Informerar

- Region Örebro håller årsmöte i September med val av styrelse och ny ordförande.
- Nästa års vårmöte blir den 24-25/3, 2009 blir ett samarrangemang med Hållbar Sanering/Naturvårdsverket och förläggs till Stockholm.
- Styrelsen välkomnar frågor från medlemmarna inför sina möten! Datum för höstens styrelsemöten är: 23/9, 20/10 och 26/11.
- Nätverkets nya webbaserade medlemsregistret lanseras 1/9. En uppmaning till att alla medlemmar att registrera sig finns i detta nyhetsbrev.
- En ständig marknadsföring av nätverket pågår. Kommande insats omfattar ett utskick till länsstyrelser och tekniska chefer på kommunerna.

/MARIE ARNÉR, ORDFÖRANDE

Nätverket Renare Marks nyhetsbrev distribueras till samtliga medlemmar i nätverket via e-post. Nätverket är öppet för alla intresserade. Enskilt medlemskap kan tecknas av alla, för företag finns korporativt medlemskap. Mer information finns på nätverkets hemsida eller kan fås genom att skicka e-post till nätverket. Bidrag till Nyhetsbrevet tas gärna emot.

Redaktion:

Krister Honkonen 031-368 10 69
krister.honkonen@fastighet.goteborg.se

Ingegerd Ask 08-688 67 40
ingegerd.ask@wspgroup.se

Berith Juvonen 0910-292702, 070-856 3555.
berith.juvonen@tyrens.se.

Ansvarig utgivare:

Ordförande
Marie Arnér 08-688 64 03
marie.arnér@wspgroup.se

Nätverket Renare Mark
c/o Ekorola Ab
891 42 Örnsköldsvik
info@renaremark.se
www.renaremark.se

Vi fortsätter på temat klorerade kolväten...

Från Renare Mark Norr: Porgasprovtagning och jordprovtagning i vialer

DEN 2 JULI 2008 samlades 12 personer utanför Återvinningsmarknaden i Boden för en demonstration av provtagning av porgas. Porgasprovtagning är en metod som lämpar sig vid undersökning av lättflyktiga ämnen som klorerade alifater och BTEX. Visningen ägde rum i samband med en undersökning som Ramböll genomför vid försvarets f.d. tvätter i Boden, på uppdrag av SGU.

SØREN JENSEN, till vardags verksam vid Ramböll i Köpenhamn, visade för oss hur metoden kan användas. Provtagningen sker mha av ett ihålligt järnspett som slås ned i marken (ca 1,5 m djup). Efter att gasvolymen omsatts med hjälp av luftpump, tas ett gasprov som analyseras på plats i en gaskromatograf. I samband med demonstrationen analyserades även ett jordprov och ett vattenprov. Analysen tar knapp 10 minuter och bygger på samma princip och metod som de kommersiella laboratorier använder för att analysera klorerade alifater i jord och vatten.

DEN STÖRSTA FÖRDELEN med metoden är att man snabbt på plats får veta om det finns föroreningar eller ej, i marken. Dessutom skadar inte provtagning marken lika mycket som en vanlig provtagning med borrhandsvagn eller grävmaskin.

VI PASSADE ÄVEN PÅ att testa en metod för provtagning av jord i vialer som utvecklats av laboratoriet ALS. Laboratoriet skickar vialer vägda och fyllda till häften med metanol. Provet tas mha en spruta med avsågad spets vilket fungerade utmärkt i den sandiga och siltiga jorden. Provtagningen utfördes med en borrhandsvagn och skruvborr. Den största fördelen med provtagning i vial är att analysen sker utan att vialen behöver öppnas, därmed minimeras risken för fölust av flyktiga föroreningar.

/CHRISTIAN MAURICE OCH CHRISTIN JONASSON, RAMBÖLL LULEÅ.

Studiebesök med RM Mälardalen

DEN 22 MAJ genomförde Renare Marks regionalavdelning i Mälardalen ett studiebesök på Slussen i Stockholm. Anna Flerlage-Fröberg (Exploateringskontoret, Stockholm Stad och ansvarig för masshanteringsplanen) och Jenny Lindgren (Structor Stockholm och miljösamordnare för Projekt Slussen) berättar om projektet i allmänhet och mer i detalj om masshantering och miljöprövning.

På toppen av Katarinahissen hade vi fin utsikt över området och i konkurrens med förbipasserande turister och en måttlig östan gav Anna och Jenny en intressant beskrivning av arbetet.

Efter drygt 70 års hårt användande är Slussen-anläggningen i Stockholm i princip tekniskt uttjänt och behöver byggas om. Stockholms stad beräknar att byggnadsarbetet för Slussen kommer att pågå under 2012 till 2018.

Översvämningsriskerna runt Mälaren är idag oacceptabelt

stora och de klimatscenarier som Klimat- och sårbarhetsutredningen studerat tyder på att både höga och låga vattennivåer kommer att bli mer vanliga i framtiden.

I samband med att Slussen-anläggningen byggs om, planerar därför Projekt Slussen att öka avtappningskapaciteten i Slussen/Söderström genom att bygga om befintliga och bygga till nya avtappningskanaler. Dessutom ses Mälarens reglering över och ett nytt förslag som svarar upp mot kommande klimatförändringar tas fram.

Att öka avtappningskapaciteten i Slussen/Söderström samt att ändra regleringen av Mälaren och att bygga avtappningskanaler är så kallad vattenverksamhet som kräver tillstånd enligt 11 kapitlet miljöbalken. Arbetet med att utreda miljökonsekvenserna och ta fram en MKB som underlag för tillståndsansökningarna är omfattande och samråd sker i en krets av ca 6000

enskilda fastighetsägare längs Mälarens och Saltsjöns stränder samt ca 300 organisationer inklusive kommuner och andra myndigheter.

En av de miljöaspekter som utreds inom projekt Slussen är föroreningar i massor och sediment. Det genomförs en rivningsinventering för att identifiera miljöstörande ämnen i byggnader, miljötekniska provtagningar görs i planerade djupschakter och sediment provtas i närområdet. För att fånga in alla de frågor som rör provtagning, hantering och omhändertagande av massor i projekt Slussen tar Stockholms Stad fram en masshanteringsplan som ska fungera som input både till MKB:er och till kommande upphandlingar.

Efter besöket på Katarinahissen intog de flesta av oss mat & dryck på en närbelägen restaurang.

/JOAKIM ANDERSSON, NIRAS

NORDROCS

Det går fortfarande
att anmäla sig!
<http://mutku.fi/nordrocs-2008>

Det är nu över 200 anmälda till NORDROCS varav ca 50 från Sverige. På mötet kommer deltagare från Belgien, Kanada, Danmark, Finland, Tyskland, Island, Italien, Lettland, Holland, Norge, Ryssland, Spanien, UK och USA.

Nytt! Webregistrering av medlemmar

Från och med september har nätverket ett nytt webbaserat medlemsregister. För att vi ska få ett komplett medlemsregister ber vi ALLA medlemmar, gamla som nya, att gå in och registrera sig! Webregistret kommer att förenkla hanteringen av medlemslistor och du ansvarar själv för uppdateringen av dina personuppgifter.

Länk till registreringen finns under medlemsanmälan på vår hemsida, www.renaremark.se
/BERITH JUVONEN, KOORDINATOR

Seminarium om upphandlingar

Renare Mark inbjuder till seminarium om upphandlingar i Norrköping i början av februari 2009. Seminariet kommer att innehålla föredrag och diskussioner om upphandlingsteknik och utvärderingsmodeller.

Finns det möjlighet att skapa en branschstandard för upphandlingar? Detta diskuteras i både föredrags och workshopsform. Inbjudan och program kommer i november!

MCN seminarium 4–5 november, Umeå Universitet

Renare Mark Norr och MCN bjuder in myndigheter, konsulter och forskare för att dela med sig av sina erfarenheter kring några aktuella projekt om bl a kvicksilversediment (Karlshäll) och dioxiner (Scharins). NRM Norr har också sitt årsmöte den 4 nov. Anmäl dig på hemsidan <http://www.renaremark.se/regionalt/rmnorr/>

Renare Mark Väst presenterar sig

Arbetar du inom västra sidan av södra Sverige? I så fall tillhör du Renare Mark Väst som är vår näst äldsta regionala avdelning.

RENARE MARK VÄST var den andra regionala avdelningen som startades. Avdelningen startade i januari 2005. Renare Mark Väst fungerar som mötesplats för västra Sverige. I praktiken har den mesta av verksamheten kommit att utspelas i Göteborg även om vi försöker att nå ut längre än så.

Styrelsen i Renare Mark Väst består av Per Samuelsson (Ramböll), Elisabeth Hansson (FB Engineering), Maria Gustavsson (Länsstyrelsen Västra Götalands län), Malin Norin

(NCC) och Jonny Bergman (MB Envirotek).

Vi i Väst har ägnat oss åt studiebesök och seminarier (gärna i kombination) och lite trivselaktiviteter innan sommarsemesterar och juledigheter. Dessutom har vi ordnat en större seminariedag, Götaälvdagen, som lockade ca 70 deltagare där vi belyste föroreningsproblematiken längs med Göta Älv både genom bredare överblickar och genom att behandla enskilda saneringsprojekt.

Våra studiebesök har innefattat besök på in-situsaneringar, besök i Götatunneln, Renovas deponi i Fläsko och Sävenäs förbränningsanläggning, vattenreningsprojekt vid Olof Manner, sanering av kvarteret

Kniven i Partille samt saneringen av f d porslinsfabriken. Dessutom har vi haft seminarier i samband med årsmöten, bl a om saneringen av Eka i Bengtsfors.

Vi i styrelsen vill gärna tacka alla som har gjort det så lätt för oss att ordna studiebesök och seminarier. Tack vare positiva och engagerade människor i olika projekt och organisationer har vi kunnat ordna bra studiebesök och seminarier.

Vår nästa planerade aktivitet kommer vara ett sedimentseminarium som genomförs i samarbete med "det stora nätverket". Sedimentseminariet planeras att genomföras den 19 november i Göteborg och kommer att innefatta teknik, forskning samt

Per Samuelsson, ordförande
Renare Mark Väst

projekterfarenhet och ha bidrag från både Helsingfors hamn och Oslo. Vi hoppas att så många som möjligt kan komma!

/PER SAMUELSSON,
RENARE MARK VÄST

Sedimentseminarium i Göteborg

Renare mark inbjuder till seminarium om förorenade sediment i Göteborg den 19 november.

I programmet finns Göteborgs Hamn med omhändertagande av muddermassor, erfarenheter från saneringen av Svartsjöarna, presentation om olika muddringstekniker, strategier vid val av muddertippningsplatser till havs och redogörelse av den svenska kartläggningen av miljögifter i havssediment. Det svenska EUREKA utvecklingsprojektet kring stabilisering/solidifiering beskrivs och ett alldeles purfärskt resultat om ekotoxicitet vid samverkan av olika sedimentföroreningar presenteras. Vi är också stolta över våra talare från de nordiska grannländerna som berättar om hur TBT-förorenade massor har använts efter solidifiering som konstruktionsmassor i Helsingfors hamn, klassificeringen av muddermassor från det stora tunnelbygget under Oslofjorden samt det norska utvecklingsprojektet kring solidifiering/stabilisering.

Seminarier rymmer max 100 deltagare. Anmälan ligger ute på www.renaremark.se

Vårsmötet 2009

Vårsmötet 2009 hålls på Stockholm Universitet den 24-25 mars och kommer att bli något alldeles extra! Renare Mark rustar tillsammans med Naturvårdsverkets Hållbar Sanering för ett stormöte när resultaten från Naturvårdsverkets kunskapsprogram inom efterbehandling, Hållbar Sanering, ska sammanfattas och diskuteras. Alla 50-talet projekt ska presenteras i posterform och synteserna från de fem övergripande ämnesområdena *riskbedömning, riskvärdering, åtgärdslösning, undersökningsmetoder* och *riskkommunikation*

presenteras i föredrag. Djupdykningar i vissa enskilda projekt kommer att göras och även talare som inte är representerade i Hållbar saneringsprojekt inbjuds att hålla föredrag under de nämnda ämnesområdena. Vi kommer även att diskutera krockar mellan olika miljökvalitetsmål som kan uppkomma vid efterbehandling. Program och inbjudan kommer att läggas ut på hemsidan i mitten av november och möjlighet till anmälan kommer att finnas från och med december. Väl mött i Stockholm i vårsolen!

Kurs om riskkommunikation i höst!

Skulle du vilja bli bättre på att ge information om risker med förorenade områden vid rätt tillfälle och på rätt sätt? WSP Environmental och JMW kommunikation erbjuder kurser i riskkommunikation under hösten 2008. Kursen vänder sig till alla som i sitt arbete kommer i kontakt med förorenade områden, t.ex. konsulter, myndigheter, verksamhetsutövare och entreprenörer.

När: Malmö 30/9, Linköping
2/10 och Stockholm 28/10.
Program och anmälan:
http://www.renaremark.se/filarkiv/konferens/WSP_kurs_riskkommunikation.pdf

Rapport från 5th International SedNet Conference

Årets SedNet-konferens, 27-29 maj, hölls den här gången i Oslo och samlade ca 200 deltagare. Stort fokus låg på frågor kring hantering av sediment i urban miljö (främst havs- och flodsediment) och hur man kan se sediment som en resurs.

I det stora perspektivet diskuterades sedimentfrågans koppling till Vattendirektivet och "River Basin Management". Norge har kommit ganska långt vad gäller engagemanget kring sedimentfrågor. I stora projekt (t ex tunnelbyggen, nya ytor i hamnområden) har de utnyttjat sedimenten som en råvara. Detta öppnar vägar för exploitören att kunna medfinansiera åtgärder även för förorenade sediment.

Vidare följde parallella sessioner med projektpresentationer, undersökningar, tekniska lösningar och kvalitativa standarder. Hans Nilsson från NIVA berättade om Sediment Profile Imaging som kan användas för en kvalitativ utvärdering av sedimenten. En kamera sänks ner till olika nivåer i sedimenten och den ekologisk aktiviteten såväl som den fysiska strukturen kan studeras. Det norska klassificeringssystemet för sediment kan sedan åberopas vid bedömning.

David N Barton föredrog om återhämtning av förorenade sediment kopplat till socioekonomiska frågeställningar. "T ex, vad är vi villiga att betala för att får ner de lokala halterna i skaldjur till åtliga nivåer?"

Dagen efter konferensen möttes intresserade i en workshop på temat "Sustainable Sediment Management". Till stora delar handlade diskussionen om vad sedimenten tål i form av föroreningsbelastning och när de har s a s "fått för mycket". Det holländska programmet "Living with Sediments" presenterades.

Det är tydlig att sedimentfrågan nu diskuteras på flera nivåer i Europa och att synen på sediment håller på att förändras. Är det så att vi ligger efter i Sverige?

/ANDY PETSONK, WSP

Det händer i nätverket

18 september
Studiebesök på SSAB/Merox med Renare Mark Öst

24-26 september
NORDROCS
Helsingfors

2 oktober
Studiebesök vid nordvästra Kungsholmen med RM Mälardalen

4-5 november
Seminarium med Renare Mark Norr

19 november
Seminarium om sediment.
Göteborg

februari 2009
Workshop om LOU.
Norrköping

Läs mer på hemsidan!

Konferens

ATV-möten: ATV - Fonden for Jord og Grundvand
22 oktober: Afværgeteknologi - State of the art.
5 november: Geofysik - kom der noget ud af millionerne?
20 november: Forurenede grunde og overfladevand - Er der en sammenhæng?
<http://www.atv-jord-grundvand.dk>

GroPro - Groundwater protection
15-17 september, 2008, Korsør, Danmark. Arrangör: ATV Soil and Groundwater
<http://www.polytec.dk/gropro/>

Miljöringen bjuder in till NGL-dagen
Tema: "Förorensning i fjorder og havneområder - kan vi finne løs-

ninger hvor alle parter er fornøede?"
23 september, NGL, Oslo
Läs mer på: <http://www.miljoringen.no/>

RemTech 2008 - Remediation Technologies Symposium 2008
15-17 oktober, 2008, Banff, Kanada.
<http://www.esaa-events.com/remtech/>

Fifth international conference on Remediation of Contaminated Sediments
2-5 februari, 2009, Florida
Läs mer: <http://www.battelle.org/conferences/sediments/>

Läs mer på hemsidan!

Kurstips

Risikommunikation
Malmö 30/9, Linköping 2/10 och Stockholm 28/10.
Mer info på: http://www.renaremark.se/filarkiv/konferens/WSP_kurs_risikommunikation.pdf

Efterbehandling av förorenade områden
Kursen omfattar planering, upphandling, kontroll och kvalitets-säkring vid efterbehandling av förorenade markområden. Efterbehandlingsmetoder och lagstiftning. I SGFs regi.
5-6 nov 2008, Stockholm
Anmälan: <http://www.swedgeo.se/underkurser/konferenser>

Kurstillfällan i SADA
Intresseanmälan pågår till kurser för 2009!
Arrangör: SGI i samarbete med University of Tennessee, USA
Mer info på: <http://www.swedgeo.se/underkurser/konferenser>

SGF certifiering av miljöprovtagare sediment
Ges då tillräckligt många lämnat intresseanmälan
Mer info på:
<http://www.sgf.net>

Allmän kurs för certifiering av Miljöprovtagare, **5-6 November, Umeå.** Genomförs i anslutning till NRM-Norr/MCN-mötet. Mer info på: www.tyrens.se